

Posudek bakalářské práce

Autorka práce: Alena Podrazilová

Název práce: Dotační praxe státu v integraci Romů

**Místo a rok vypracování: Praha: Univerzita Karlova, Evangelická teologická fakulta,
katedra sociální pedagogiky 2013**

Cílem práce je popsat současný systém státních opatření, institucí a aktivit, které by měly napomáhat Romské populaci při začleňování do společnosti a ulehčovat soužití s majoritou a prostřednictvím terénní sondy a vyhodnocení dosavadních znalostí zejména o dotačních programech Rady vlády pro záležitosti Romské menšiny uvažovat o efektivitě těchto dotací.

Autorka celou práci rozčlenila na teoretickou a empirickou část. Oběma částem předsadila úvod, kde shrnuje základní oblasti, kterých se dotýká literatura o Romech a informuje čtenáře o osobních důvodech k volbě tématu práce. Spíše naznačuje, než formuluje, že dotační programy považuje za jakýsi typ afirmativní akce, s níž má osobní zkušenost a tato zkušenost ji vede ke snaze prověřit, zda o tuto pomoc cílová skupina vůbec stojí a zda tato pomoc má nějaké integrační efekty.

V teoretické části práce autorka sumarizuje historii Romů v České republice po roce 1945 a v jejím rámci se soustřeďuje především na integrační, před rokem 1989 více méně asimilační, politiku státu. Základní etapy jsou promyšleně specifikovány a se znalostí charakterizovány. Určitou pochybnost ve mně budí pouze charakteristika období po roce 1989 do současnosti, které je zde předkládáno jako jedolité a se shodnými základními rysy. Já osobně se domnívám, že i zde by bylo možné uvažovat při nejmenším o dvou odlišných obdobích a proto žádám autorku, aby se k vývoji po roce 1989 při obhajobě ještě vyjádřila.

Významný prostor je v teoretické části práce věnován přehledu základních dokumentů, které se týkají romské integrace a institucím, které jsou tématem romské integrace státem pověřeny. Autorka zde prokazuje nejen detailní znalost, ale též porozumění účelu jednotlivých dokumentů a opatření. Téma, které by se na první pohled mohlo jevit jako málo přehledné a epické, je podáno v maximální míře srozumitelně a čtivě.

Empirická část, jak říká sama autorka, prošla při formulaci otázek a hypotéz určitým vývojem a do popředí se namísto otázky, zda si klienti bezplatné služby váží, dostala především otázka, jaké představy mají Romové o konzumovaných službách a jejich původu a jaký je jejich názor na tyto služby. To znamená, „...do jaké míry Romové vnímají smysluplnost dotací, určených k podpoře integrace Romů...“ (s. 40). Autorka v této souvislosti stanovuje hypotézu, že Romové se nezajímají o původ zdarma poskytovaných služeb a není pro ně důležité vědět, proč fungují bezplatně.

Pro terénní šetření autorka zvolila dvě lokality a správně uvádí, že vzorek 7 respondentů pro kompletní rozhovor a 18 respondentů pro verbální kontakt má charakter spíše pilotního výzkumu. Nicméně naznačení některých tendencí, například vyhledávání bezplatných služeb spíše ženami než muži, či zjištění, že bezplatné nebo dotované služby rovnocenně v jejím vzorku využívají všechny generace, jsou zajímavé podněty pro další ověřování stejně jako

frekventovaně deklarovaná nechuť dostávat něco zadarmo. Určitým nedostatkem je, že postoje respondentů nejsou zjišťovány v kontextu dalších služeb, které jsou poskytovány zdarma, nebo z podstatné části dotovány, jako je školní docházka, lékařská péče, poradenství na úřadu práce a podobně. Rozdíl je zde z hlediska funkce (integrace) mizivý, pouze počet klientů se rozšiřuje i na jiné neromské skupiny.

Závěry práce poněkud odbočují od zjištění získaných terénním šetřením. Autorka poněkud zapomíná, že zjišťovala postoje a nikoli jednání lidí a že se ne vždy shoduje, co lidé dělají a co říkají, že dělají, nebo co chtějí sdělit tazateli. V závěru bych spíše očekával, že se autorka pokusí rozklíčovat, co jí respondenti svými promluvami chtěli říci a proč se jí snažili odpovídat tak, jak učinili, než úvahu, co si autorka bez ohledu na zjištění v terénu myslí o dotačních programech pro Romy.

Přesto, že práci považuji za vysoce nadprůměrnou, pro koncipování dalších autorčiných textů bych měl několik připomínek:

1. Textu škodí, že je velice úzce provinční. Vše, co se v něm odehrává, je uzavřeno českým dotačním systémem a českými dotačními mechanismy. Nehledě na to, že se k Romům dostávají i jiné dotace než ty distribuované státem, chybí zde jakýkoli mimočeský, resp. česko-slovenský kontext nebo zkušenost.
2. Teoretická část více méně není teoretická. Informace o historii Romů v ČR je sice na místě, ale bylo by též dobře pohovořit o sociálním systému v ČR, který je výrazně redistributivní, na rozdíl například od Japonska, kde zaznamenáváme reziduální model, ale též např. Ukrajiny, nebo Srbska (povinnost platit sociální a zdravotní pojištění, závazky vůči přestárlým, nemocným, ale též studujícím apod.). V teoretické úvaze též chybí úvaha, které oblasti stát dotuje a jak. Dotační programy stát neakcentuje proto, aby pomáhal jednotlivcům, ale proto, že chce dosáhnout určitých efektů: přechod na solární energii, třídění odpadů, zvýšení vzdělanosti nebo kvalifikovanosti obyvatelstva a podobně.

Každá skupina obyvatelstva využívá redistribuci veřejných financí v různé míře a s různými efekty. Jaké významy jsou různým typům „afirmativních akcí“ přiřazovány ovlivňuje způsob, jakým o nich lidé hovoří. Řidiči se jistě nezdřáhají jezdit po opravených silnicích ze státních dotací a nechápou tuto dotaci jako almužnu saturující jejich potřebu jezdit auty a stejně tak nechápou jako almužnu afirmativní akci sportovci, pokud získají státní příspěvek. Pokud bychom měřili v celospolečenském měřítku dotace na jednotlivé skupiny obyvatel, Romové by pravděpodobně nevycházeli jako skupina výrazně se vymykající počtem afirmativních akcí. Typ dotace, který přijímají, má však v rámci celospolečenského přerozdělování určitý význam a ten též vytváří určitý typ postoje ke službám, které jsou za dotaci nabízeny.

Téma, které si autorka vybrala, je aktuální a obtížně uchopitelné. Autorka ho zpracovala na vysoce profesionální úrovni, přiměřeným odborným jazykem a prokázala ve své práci vysokou kreativitu a faktografické znalosti. Též rozsah a grafická úprava je vyhovující a stylistická úroveň nadprůměrná.

Práce po všech stránkách splňuje požadavky na bakalářské práce, doporučuji ji k obhajobě a navrhuji ji klasifikovat stupněm A.

V Praze 16. 1. 2013

Doc. PhDr. Zdeněk Uherek, CSc.